

แนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ
กรณีศึกษาอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
**Guidelines for Integrating Development Plans at the District Level :
A Case Study of Pho Thale District, Phichit Province**

สันติ ปัญญา และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Santi Panya and Kampanart Wongwatthanaphong

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : santi.pa@psru.oc.th

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่อำเภอ 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่อำเภอ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถามกับคณะกรรมการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาระดับอำเภอ จำนวน 126 คน โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบ พบว่า คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการที่มี เพศ อายุ การศึกษา ความเกี่ยวข้องกับ การบูรณาการจัดทำแผนพัฒนา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบูรณาการ จัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่อำเภอ ไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาใน ระดับพื้นที่อำเภอ คือ 1) การเตรียมความรู้ข้อมูลข่าวสาร 2) การศึกษาชุมชนโดยใช้กระบวนการ PRA 3) การ วิเคราะห์เพื่อทำแผนแบบรู้เขารู้เรา (SWOT Analysis) 4) การจัดกระบวนการหมุนเวียนเรียนรู้ 5) การ ประเมินผล

คำสำคัญ : แนวทาง; การบูรณาการ; แผนพัฒนา

Abstracts

The objectives of this study were: 1) to study the integration of making the participatory development plans at the District level 2) to compare the personal factors to the integration of making the participatory development plans at the District level and 3) to study the guidelines for the integration of making the participatory development plans at the District level. This research applied the Quantitative Research with the Survey Research. The research instruments were the questionnaire. The sample of the research was 216 committees for making the development plans at the District level from the Statistical Package for the Social Science. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

Results of the Research. 1. Overall, the integration of the participatory development plans at the District level was at the high level. 2. The comparison of the personal factors found that the committees having the different gender, age, degree of education, relation to the integration of making the development plans and period in working had no the different opinion to the integration of making the participatory development plans at the District level: A case study of Pho Thale District, Phichit Province. Therefore, the hypothesis was denied. 3. Approaches for integrating development plans at the district level are 1) preparing knowledge and information 2) community education using the PRA process 3) analyzing the SWOT model. Analysis) 4) Organizing the learning rotation process 5) Evaluation

Keywords : Guidelines; Integration; Development plans

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เป็นแผนหลักในการพัฒนาประเทศแล้ว ยังมียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งเป็นแผนการพัฒนาประเทศ ที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตาม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ โดยที่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่ การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคนโดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนา ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563 : 4) นอกจากนี้ยังมีแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ ที่เป็นแผนการพัฒนาในส่วนระดับภูมิภาค กลุ่มจังหวัด จังหวัด และในระดับพื้นที่ อำเภอ ตำบล หมู่บ้านอาทิแผนพัฒนาภาค/ยุทธศาสตร์จังหวัด / กลุ่มจังหวัด / เขตเศรษฐกิจพิเศษแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ ตำบล และ

หมู่บ้าน ซึ่งแผนพัฒนาในทุกระดับแล้วแต่มีความสำคัญ เป็นแผนพัฒนาที่ต้องผ่านกระบวนการจัดทำตามขั้นตอนระเบียบ กฎหมาย โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้ดำเนินการในกระบวนการจัดทำ แผนพัฒนามีการประสานความร่วมมือกับภาคเอกชน ภาคประชาชนในทุกระดับ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและ ยึดโยงกับประชาชนมากที่สุด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563 : 4)

จะเห็นได้ว่าการจัดทำแผนพัฒนานั้นมีหลายระดับ ตั้งแต่ในระดับประเทศ ภูมิภาค กลุ่มจังหวัด จังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น ตำบลและหมู่บ้าน ดังนั้นในที่นี้จะขอศึกษาเฉพาะในส่วนของการบูรณาการแผนพัฒนา ระดับอำเภอ ซึ่งจะประกอบไปด้วยแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาตำบล หมู่บ้าน และแผนที่ดำเนินการ ในพื้นที่อำเภอโดยหน่วยงานอื่นๆตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสาน แผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. 2562 ซึ่งมุ่งเน้นให้มีการบูรณาการการจัดทำแผนในระดับ พื้นที่อำเภอ ให้มีลักษณะเป็นแผนเดียวตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ สามารถที่จะนำ แผนงานโครงการของงบประมาณเพื่อพัฒนาพื้นที่อำเภอให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดปัญหาความซ้ำซ้อนใน การทำงาน และทำให้การพัฒนาพื้นที่มีความเชื่อมโยงอันเกิดจากการบูรณาการการจัดทำแผนร่วมกัน โดยมี อำเภอเป็นกลไกในการบูรณาการรวบรวมข้อมูลและประสานแผนงาน/โครงการของแต่ละหน่วยงานในรูปของ แผนพัฒนาอำเภอ แต่เนื่องจากในทางปฏิบัติยังมีการบูรณาการข้อมูลการจัดแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ น้อยมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคลากรผู้ปฏิบัติยังเชื่อมโยงแผนงาน/โครงการ ระหว่างหน่วยงานยังไม่ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อาจด้วยหลายปัจจัยที่มีผลให้การบูรณาการการจัดทำแผนและประสานแผนในระดับ พื้นที่อำเภอยังไม่ประสบความสำเร็จ

ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษา แนวทางการบูรณาการแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ กรณีศึกษาอำเภอ โพทะเล จังหวัดพิจิตร เพื่อศึกษาการจัดทำแผน ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในการจัดทำแผนและประสาน แผนพัฒนาระดับพื้นที่อำเภอ เพื่อหาแนวทางวิธีการพัฒนาการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาในระดับ พื้นที่อำเภอ ให้เป็นไปตามแนวทางลักษณะของแผนเดียว (One Plan) เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและต่อเนื่อง ในการพัฒนาพื้นที่อำเภอโพทะเลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบูรณาการการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการบูรณาการการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร

ประชากร คือ คณะกรรมการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาระดับอำเภอ ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอโพทะเล หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอโพทะเลรวม และปลัดอำเภอโพทะเล และพัฒนากร จำนวน 126 คน โดยเก็บจากประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 แนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.865

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

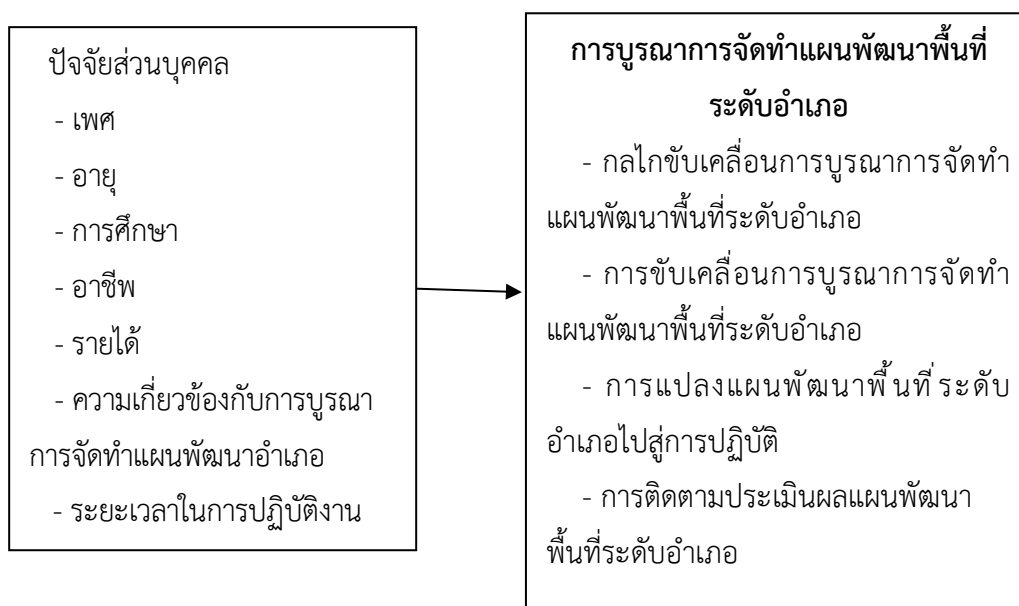
ขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยนายอำเภอโพทะเล กับคณะกรรมการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาระดับอำเภอ จำนวน 126 ชุด ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (%), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสถิติทดสอบ t-test (Two-Independent Sample Test) ค่าสถิติทดสอบ F-test (One-Way Analysis of Variance) จากการทดสอบรายคู่ (Least Significant Difference : LSD.) และการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท โดยการแจกแจงความถี่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ โดยภาพรวม

ลำดับ	การบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
1.	กลไกขับเคลื่อนการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ	3.90	0.859	มาก
2.	การขับเคลื่อนการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ	3.94	0.691	มาก
3.	การแปลงแผนพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอไปสู่การปฏิบัติ	4.00	0.724	มาก

4. การติดตามประเมินผลแผนพัฒนาพื้นที่ระดับ

อำเภอ	4.15	0.725	มาก
ภาพรวม	4.00	0.591	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.00$, $\sigma = 0.591$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การติดตามประเมินผลแผนพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ รองลงมา คือ การแปลงแผนพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอไปสู่การปฏิบัติ การขับเคลื่อนการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ และกลไกขับเคลื่อนการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การทดสอบการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ

ตาราง 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชน	-0.702	-	0.484	-	✓
อายุ	การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชน	-	2.306	0.080	-	✓
การศึกษา	การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชน	-	0.205	0.815	-	✓
ความเกี่ยวข้องกับการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนา	การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชน	-	0.491	0.613	-	✓
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชน	-	2.201	0.091	-	✓

จากตาราง 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการที่มีเพศ อายุ การศึกษา ความเกี่ยวข้องกับการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่อำเภอ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ

ตาราง 3 แนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ

ที่	แนวทางการบูรณาการ	ความถี่ (f)
1	การเตรียมความรู้ข้อมูลข่าวสาร ควรมีการเตรียมข้อมูลเบื้องต้น แผนงาน โครงการ หลักฐาน หรือข่าวสารที่ต้องนำไปพูดคุย เกริ่นนำ โครงการกับสมาชิกในชุมชน จะช่วยสร้างความตระหนักความต้องการ และความจำเป็นของชุมชน	57
2	การศึกษาชุมชน โดยใช้กระบวนการ PRA เป็นการเก็บข้อมูลที่เปิดให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาต่อไป	55
3	การสร้างแผนชุมชน มีจุดสำคัญอยู่ที่ ความเป็นแผนชุมชน และ การมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วมจึงจำเป็นต้องอาศัยบรรยากาศ เครื่องมือและเทคนิคต่างๆ มาใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ เอ-ไอ-ซี (AIC) และการวิเคราะห์เพื่อทำแผนแบบรู้เขารู้เรา (SWOT Analysis)	51
4	การนำแผนชุมชนนำไปสู่การปฏิบัติ ด้วยกระบวนการประชาพิจารณ์ก่อน นำแผนไปเสนอให้คนส่วนใหญ่ รับรู้และให้ข้อคิดเห็น เพื่อที่จะสร้างความเป็นเจ้าของแผนชุมชนในวงกว้าง ด้วยเทคนิค การจัดเวทีประชาคม และการจัดกระบวนการหมุนเวียนเรียนรู้	45
5	การประเมินผลพยายามชี้ให้เห็นสิ่งที่ชุมชนได้รับ มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ หรือรับผลกระทบ เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างครบขั้นตอน	39

จากตาราง 3 แนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ พบว่า แนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนานั้น ต้องมีการเตรียมความรู้ข้อมูลข่าวสาร การศึกษาชุมชน โดยใช้กระบวนการ PRA เป็นการเก็บข้อมูลที่เปิดให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม ในการสร้างแผนชุมชน โดยนำ เครื่องมือและเทคนิคต่างๆ มาใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ เอ-ไอ-ซี (AIC) และการวิเคราะห์เพื่อทำแผนแบบรู้เขารู้เรา (SWOT Analysis) จนนำแผนชุมชนนำไปสู่การปฏิบัติ ด้วยกระบวนการปรึกษาหารือก่อน นำแผนไปเสนอให้คนส่วนใหญ่ รับรู้และให้ข้อคิดเห็น เพื่อที่จะสร้างความเป็นเจ้าของแผนชุมชนในวงกว้าง ด้วยเทคนิค การจัดเวทีประชาคม และการจัดกระบวนการหมุนเวียนเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อพยายามชี้ให้เห็นสิ่งที่ชุมชนได้รับ มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ หรือรับผลกระทบ เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างครบขั้นตอน

อภิปรายผลการวิจัย

การบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

1) กลไกขับเคลื่อนการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดระบบกำกับ ติดตาม ประเมินผลแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีระบบกลไกที่ให้คณะกรรมการบริหารงานตำบลแบบบูรณาการ (ก.บ.ต.) ขับเคลื่อนการจัดทำแผน มีการชี้แจงรายละเอียด สร้างความเข้าใจในการประชุม ประชาคม เพื่อเสนอปัญหาความต้องการ จัดลำดับความสำคัญ ในการจัดทำแผนพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจำลอง บุตรจันทร์ (2559 : 5) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพุสวรรค์ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาสามปี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติและการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมองเห็นปัญหา ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวบุคคลด้านอำนาจตามกฎหมาย ด้านการได้รับผลประโยชน์ ด้านค่านิยมส่วนบุคคล ด้านแรงกดดันทางสังคม และด้านผู้นำชุมชนตามลำดับ

2) การขับเคลื่อนการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บูรณาการข้อมูลจากทุกหน่วยงานในการวิเคราะห์ กำหนดแผนงาน/โครงการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่ร่วมเสนอปัญหา ความต้องการ สร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนระดับตำบลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนติลักษณ์ ยกเทพ และ ยุภาพร ยุภาศ (2560 : 2, พฤษภาคม) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนใน

การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมือง หนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

3) การแปลงแผนพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอไปสู่การปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายหลัก หรือแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีแผนงาน/โครงการ ตามแผนพัฒนาฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และสอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และทิศทางในการพัฒนาพื้นที่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง (2560 : 5) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตามลำดับ

4) การติดตามประเมินผลแผนพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการพิจารณาตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการมีส่วนร่วมตรวจสอบความถูกต้องของการดำเนินงานแผนงาน โครงการก่อนลงมือปฏิบัติงาน และมีการติดตาม ประเมินผล ร่วมปฏิบัติงานรับทราบความก้าวหน้าของแผนงาน/โครงการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัศวินท์ ศาสนพิทักษ์ และวิมลรัตน์ ยิ้มละมัย (2561 : 3, สิงหาคม) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ มีระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับคือ 1) การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) การนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปปฏิบัติ และ 3) การติดตาม ประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

การเปรียบเทียบเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการบูรณาการการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่อำเภอ พบว่า คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการที่มี เพศ อายุ การศึกษา ความเกี่ยวข้องกับการบูรณาการการจัดทำแผนพัฒนา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบูรณาการการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่อำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของกุสุมา เขียวเพกา (2560 : 8) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติมีส่วนร่วมในการประเมินและมีส่วนร่วมในการวางแผนตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศอายุ ระดับ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้นอกจากนั้นยังพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

แนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ พบว่า แนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนานั้น ต้องมีการเตรียมความรู้ข้อมูลข่าวสาร การศึกษาชุมชน โดยใช้กระบวนการ PRA เป็นการเก็บข้อมูลที่เปิดให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม ในการสร้างแผนชุมชน โดยนำเครื่องมือและเทคนิคต่างๆ มาใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ เอ-ไอ-ซี (AIC) และการวิเคราะห์เพื่อทำแผนแบบรู้เขารู้เรา (SWOT Analysis) จนนำแผนชุมชนนำไปสู่การปฏิบัติ ด้วยกระบวนการประชาพิจารณ์ก่อน นำแผนไปเสนอให้คนส่วนใหญ่ รับรู้และให้ข้อคิดเห็น เพื่อที่จะสร้างความเป็นเจ้าของแผนชุมชนในวงกว้าง ด้วยเทคนิค การจัดเวทีประชาคม และการจัดกระบวนการหมุนเวียนเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อพยายามชี้ให้เห็นสิ่งที่ชุมชนได้รับมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ หรือรับผลกระทบ เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างครบขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญา เฉลียวชาติ (2560 : 6) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอมืองนครสวรรค์จังหวัดนครสวรรค์พบว่า ประชาชนไม่มีเวลาเข้าร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบล รวมถึงไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบล เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ อีกทั้งโครงการหรือกิจกรรมยังไม่ได้มาจากปัญหาหรือความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ควรให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ควรให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของประชาชน มีการติดต่อประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานทุกระดับ และมีการประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. อำเภโพนทะเลควรสร้างแรงจูงใจ จัดกิจกรรม หรือโครงการที่เสริมอำนาจของประชาชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น
2. อำเภโพนทะเลควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลรอบด้านทั้งด้านในบริบทของชุมชน และนโยบายต่างๆ ของรัฐ เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนา มีความสอดคล้องกับเป้าหมาย การจัดทำแผนพัฒนา
3. อำเภโพนทะเลควรอยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการปัญหา และความต้องการของทุกฝ่ายเข้าด้วยกัน
4. หน่วยงานภาครัฐ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนควรจะต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ทั้งในเรื่องของระเบียบวิธีปฏิบัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงศึกษาบริบทของพื้นที่ให้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภ กรณีศึกษาอำเภโพนทะเล จังหวัดพิจิตร
2. ควรศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของอำเภโพนทะเล จังหวัดพิจิตรในการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่
3. ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภ กรณีศึกษาอำเภโพนทะเล จังหวัดพิจิตร

เอกสารอ้างอิง

- กฤษมา เขียวเพกา. (2560). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การ บริหารส่วนตำบล ร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จำลอง บุตรจันทร์. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพุ สวรรค์ อำเภแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.

- จุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปัญญา เกลียวชาติ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2563). ความปั่นป่วนอินเทอร์เน็ต. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=2943.
- สุนติลักษณ์ ยกเทพ และ ยุภาพร ยุภาศ. (2560, พฤษภาคม). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร 5 (ฉบับพิเศษ), 182-191.
- อัศวินท์ ศาสนพิทักษ์ และ วิมลรัตน์ ยิ้มละมัย. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง. การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1 “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : พลังปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 135-145.